

UNIVERSITETET I OSLO

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Eksamen i: GEF2200

Eksamensdag: 10. Juni 2010

Tid for eksamen: 14.30-17.30

Oppgavesettet er på 6 sider

Vedlegg 1: Figur 1.

Vedlegg 2: Sondediagram

Tillatte hjelpemidler: Kalkulator

Karl Rottmans matematiske formelsamling

Angell og Lian fysiske størrelser og enheter

*Kontroller at oppgavesettet er komplett
før du begynner å besvare spørsmålene.*

I oppgaven trenger du:

$c_p = 1004 \text{ J/(K*kg)}$

$L_v = 2.5E+6 \text{ J/kg}$

Spesifikk varmekapasitet for luft ved konstant trykk

Spesifikk fordampningsvarme for vann

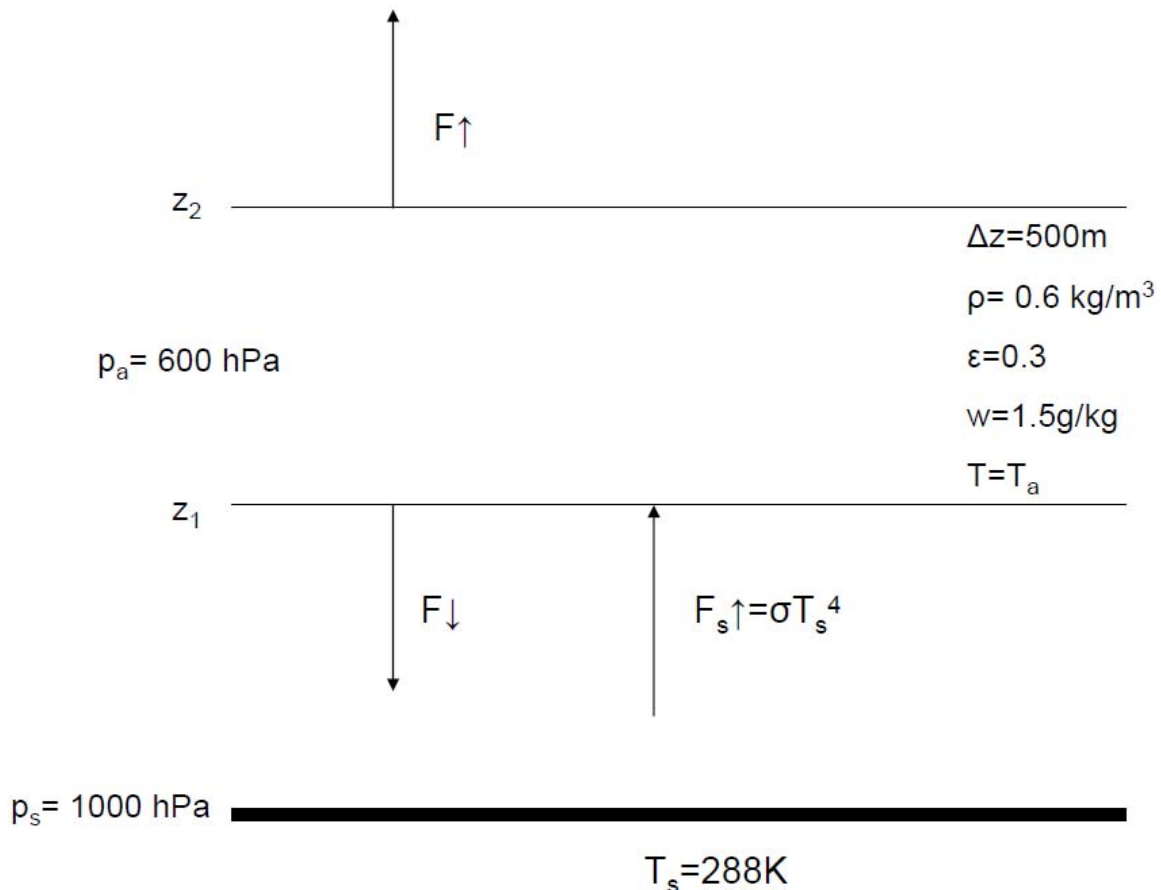
Oppgave 1.

- Skriv opp likningen for hydrostatisk balanse. Hvilke(n) forutsetning(er) må være oppfylt for at denne likningen skal være gyldig?
- Forklar hva vi mener med størrelsen turbulent kinetisk energi (TKE). Hvilke prosesser bidrar til dannelse og tap av TKE?
- Anta at potensiell temperatur ($\theta(z)$) er som gitt på figur 1 ($d\theta/dz = 3 \text{ K/km}$, se vedlegg) fra bakken og oppover. Anta at det begynner å blåse en vind slik at det dannes mekanisk turbulens pga. friksjon ved bakken. Forklar hvordan det dannes et grenselag (anta at toppen av dette laget ligger i 2 km høyde). Tegn inn et nytt profil for $\theta(z)$ etter at grenselaget er dannet. (Se bort fra evt. energiflukser som følbare og latent varme til grenselaget mens blandingen pågår).

- d. Før blandingen var spesifikk fuktighet, q (g/kg), konstant under 2 km, og det var skyfritt. Etter dannelsen av grenselaget dannes det skyer i toppen av blandingslaget. Forklar hvorfor det dannes skyer. Oppgi ut fra avlesning på sondediagrammet intervallet for mulig spesifikk fuktighet før blandingen. Du kan for enkelthets skyld bruke at spesifikk fuktighet (q) = blandingsforholdet til vanndamp (w på sondediagrammet).
- e. Fra observasjoner av vertikalbevegelse (w), temperatur(T) og spesifikk fuktighet (q) har vi en tidsserie gitt i tabellen under. For w og q er det avviket fra middelet (w' og q') som er gitt, mens for T er det temperaturen selv som er gitt. Beregn de turbulente vertikale fluksene av følbar og latent varme (med enhet Wm^{-2}). Bruk $\rho = 1.2 \text{ kg/m}^3$ (tettheten til luft).

w' (m/s)	-0.6	0.4	0.8	-0.3	0.3	-0.5	0.3	0.7	-0.5
T (K)	288	288.4	288.6	287.5	287.3	288.6	289	288.4	288
q' (g/kg)	-0.05	0.04	0.14	-0.18	0.15	-0.06	-0.5	-0.09	-0.08

Oppgave 2

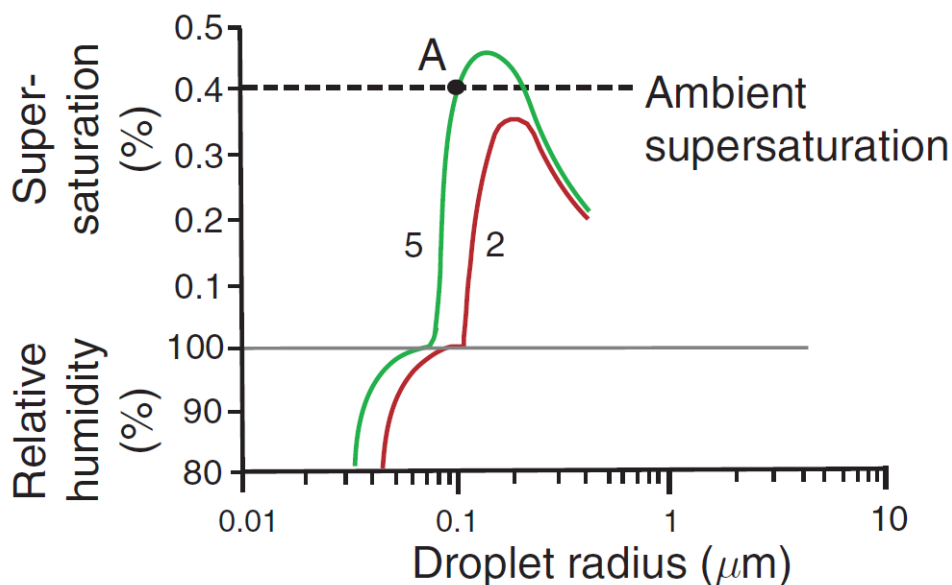
Figur 2. Skisse av atmosfærelaget og relevante strålingsflukser for bruk i oppgave 2. Temperaturen i atmosfærelaget er $T = T_a$. T_a er initialt 260K.

- Anta de eneste energifluksene som påvirker atmosfærelaget mellom z_1 og z_2 er absorpsjon av langbølget stråling fra bakken ($F_s \uparrow$) og utsendelse av langbølget stråling fra laget selv. Vis at temperaturendringen i atmosfærelaget blir -0.46 K/h .
- Dersom bakketeperaturen er konstant, hvordan vil temperaturendringen endre seg med tiden. Begrunn svaret.
- Videre i oppgaven skal vi anta at temperaturendringen i laget konstant lik -0.46 K/h som vi fant i oppgave a, selv om den i virkeligheten vil endre seg med tiden. Med denne antagelsen, hvor lang tid går det før vi får overmetning og hva er temperaturen i atmosfærelaget da.

- d. Likningen under beskriver en viktig sammenheng i skyfysikken, forklar hva likningen beskriver.

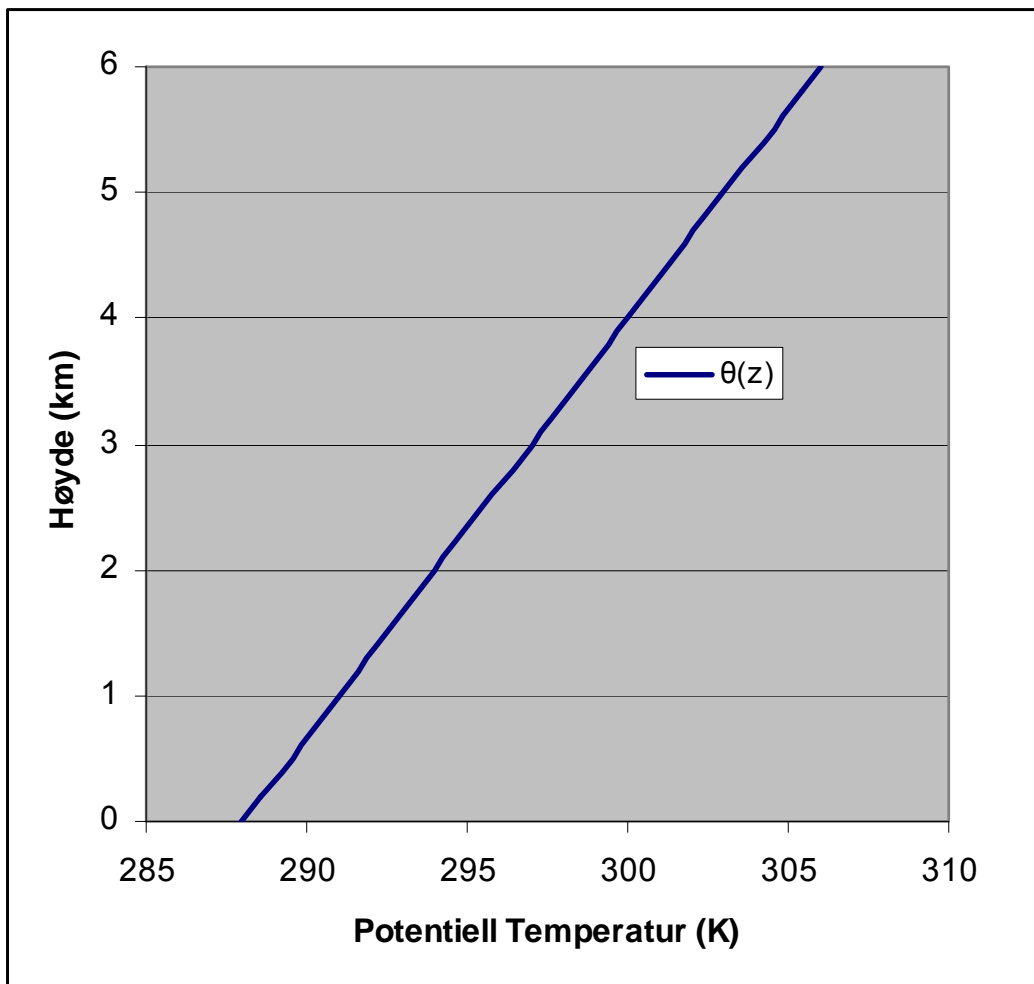
$$\frac{e'}{e_s} = \left[\exp \frac{2\sigma'}{n'kTr} \right] \left[1 + \frac{imM_w}{M_s \left(\frac{4}{3} \pi r^3 \rho' - m \right)} \right]$$

- e. Vi antar at vi i luften i laget definert i figur 2 har fuktige aerosoler som hver inneholder $1.0E-19\text{kg}$ $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$. Konsentrasjonen av disse partiklene er 10^6 pr. liter luft. Forklar ut fra figur 3 hvor stor overmetningen må være for at disse aerosolene skal aktiveres til skydråper. Hvor stor vil radiusen til dråpene være 10 timer etter aktiveringen?
- f. For at det skal dannes nedbør effektivt er det vanligvis nødvendig at det først dannes ispartikler. Forklar hvordan denne mekanismen virker.

Figur 3. Köhler-kurver for fuktige aerosoler som inneholder hhv. $1.0E-19\text{kg}$ $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ (rød kurve merket 2) og $1.0E-19\text{kg}$ NaCl (grønn kurve merket 5).

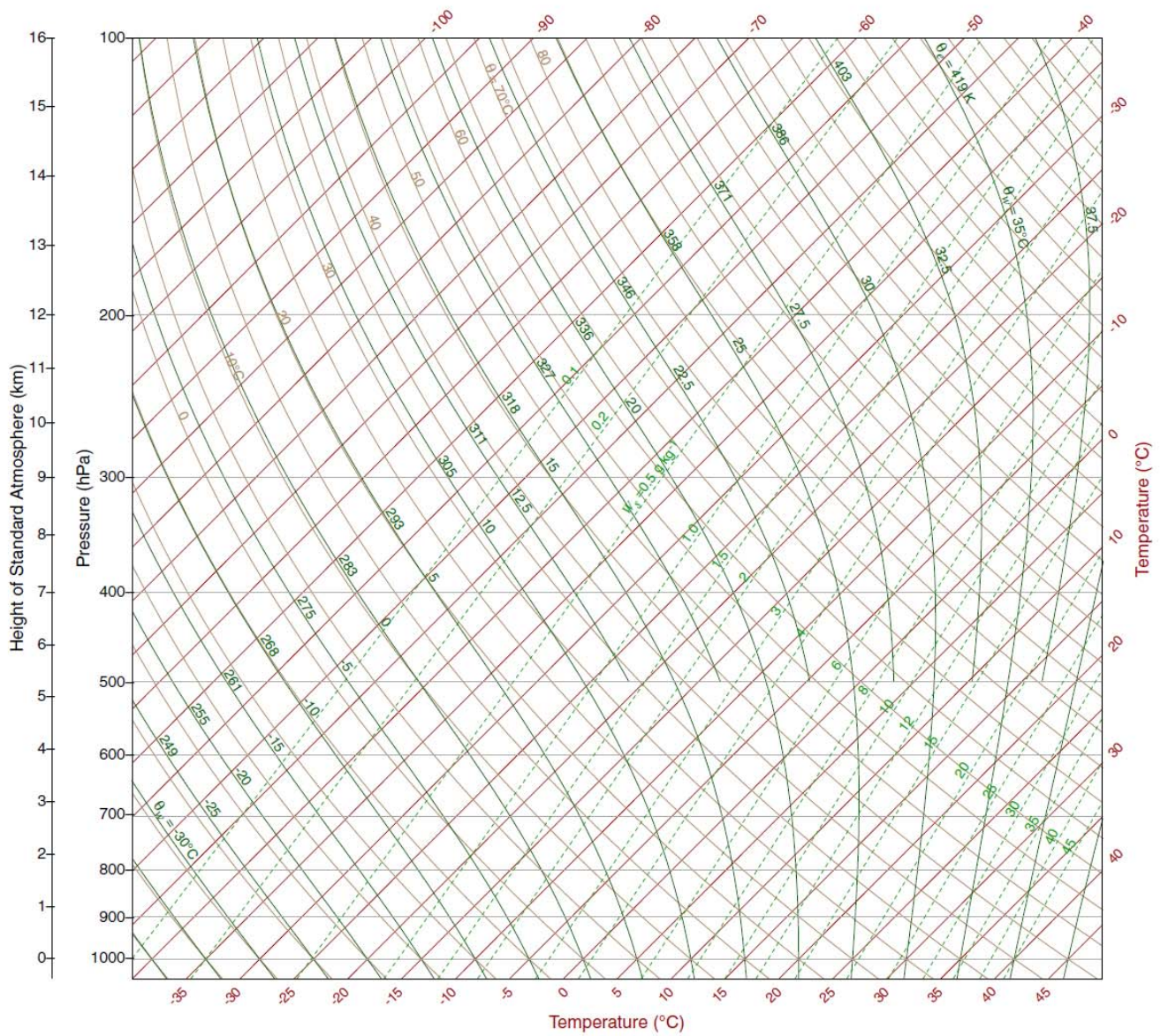
Vedlegg 1. Figur 1

Figur 1. Skisse over initialprofilet av $\theta(z)$ for grenselagsblanding

Vedlegg 2. Sondediagram

Skew $T - \ln p$ Chart

Courtesy of Jennifer Adams, COLA